

Експертний центр
з прав людини

01001, м. Київ,
вул. Еспланадна 28, оф. 12
тел: +38 (095) 333 8012
Email: ExpertHRcenter@gmail.com
сайт: www.ecpl.com.ua

№ 187/06/21
« 15 » червня 2021 р.

**Голові
Державної прикордонної служби
України
Дейнеко С.В.**

Шановний Сергію Васильовичу !

16 січня 2019 року офіс «Freedom House» в Україні в партнерстві із українськими правозахисними організаціями: «Експертний центр з прав людини», «Український інститут з прав людини» та БФ «Восток - SOS» запроваджена ініціатива «Ефективна співпраця громадянського суспільства з безпековими службами в Україні».

Зазначена ініціатива спрямована на побудову ефективної взаємодії Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України із організаціями громадянського суспільства в Україні на національному та регіональному рівнях щодо захисту прав і свобод людини.

З метою її реалізації в 7-ми пілотних регіонах України (Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Луганська, Рівненська, Херсонська, Хмельницька області) створено Регіональні платформи взаємодії державних безпекових служб та громадянського суспільства (далі – Регіональна платформа «Діалог безпеки»).

Головним завданням Регіональних платформ «Діалог безпеки» є організація взаємодії між безпековими службами та громадськістю на регіональному рівні з метою забезпечення ефективного виконання покладених на них завдань, в тому числі з реагування на виклики та загрози пов'язані із порушеннями прав людини.

Окрім цього, планується, що за допомогою ресурсу Регіональних платформ «Діалог безпеки» буде забезпечено вдосконалення чинного законодавства, відомчих нормативно-правових актів державних інституцій, підпорядкованих різним міністерствам та відомствам, з метою налагодження ефективної комунікації та посилення захисту прав людини.

Упродовж квітня – травня 2021 року відбулось п'ять засідань Регіональних платформ «Діалог безпеки» у пілотних регіонах, де обговорено тематику доступу

до медичних послуг та особливості діяльності безпекових служб в умовах пандемії COVID-19.

Право на життя є основоположним правом людини та правом, що забезпечує основні демократичні цінності. Воно гарантується Загальною декларацією прав людини (ст. 3): «Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність». Стаття 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права визнає право кожного на життя, додаючи, що це право «має бути захищене законом».

Конституцією України у статті 3 визначається, що життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю у нашій державі.

Під час засідань Регіональних платформ «Діалог безпеки», виявлено ряд ключових проблем нормативного регулювання, які у процесі практичної діяльності правоохоронних органів створюють різну правозастосовчу практику та передумови порушень прав людини.

Відповідно до пункту 9.3 Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ від 02.12.2008 № 638, затриманим та особам, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, перед доставленням в ізолятор тимчасового тримання (далі – ІТТ) проводиться первинний медичний огляд у закладах охорони здоров'я системи Міністерства охорони здоров'я України державної або комунальної форми власності з метою виявлення осіб, яким заподіяно тілесні ушкодження та які становлять епідемічну загрозу для оточення або потребують невідкладної медичної допомоги.

Проте на практиці не визначено як має проводитися такий огляд, які лікарі мають здійснювати такий огляд, а також форма довідки, яка має видаватися за результатами його проведення, та які лікувальні заклади мають здійснювати такі дії.

Установлено, що потребує чіткого нормативного врегулювання порядок надання медичної допомоги (окрім екстреної (швидкої) медичної допомоги) затриманим особам, які поміщаються до ІТТ.

У ході засідання Регіональних платформ «Діалог безпеки» з'ясовано, що на практиці не всі затримані особи мають укладені декларації з сімейними лікарями, через що не можуть отримати необхідний перелік медичних послуг.

В свою чергу у пункті 2 частини 1 статті 5 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» передбачено надання рівних державних гарантій для реалізації пацієнтами права на охорону здоров'я, незалежно від віку, раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, зареєстрованого місця проживання, за ознакою мови або іншими ознаками.

На таких засіданнях підтверджено, що на цей час на місцях питання отримання медичної допомоги затриманими особами вирішується через усні домовленості між керівниками безпекових служб та закладів охорони здоров'я або керівництвом департаментів/відділів охорони здоров'я у відповідній області.

За результатами засідань Регіональних платформ «Діалог безпеки» у пілотних областях прийнято рішення, що з метою профілактики розповсюдженню інфекційних захворювань, запобігання ускладнень наявних хронічних захворювань, збереження життя та здоров'я затриманих осіб, а також для забезпечення ефективного розслідування можливих фактів неналежного поводження або катувань щодо них, внести Міністерству охорони здоров'я України та керівникам безпекових служб, які проводять затримання осіб, пропозицію розробити та затвердити спільний порядок проведення первинного медичного огляду та надання подальшої медичної допомоги особам, які поміщаються до ІТТ.

Окрім того, на засіданнях обговорено форму єдиної довідки про проведення первинного медичного огляду та запропоновано її проєкт (додаток №1), який пропонується затвердити таким спільним нормативним актом.

Також, на засіданнях Регіональних платформ «Діалог безпеки» обговорено питання виконання безпековими органами обов'язку надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані.

Зазначений обов'язок покладений на безпекові органи статтею 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», яким визначено, що рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, поліцейські, фармацевтичні працівники, провідники пасажирських вагонів, бортпровідники та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги.

У статті 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що домедична допомога - невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи.

Порядком підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу, який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115 визначено, що підготовка та підвищення кваліфікації проводяться на базі вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів I-IV рівня акредитації незалежно від форми власності та підпорядкування, навчально-тренувальних відділів центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, навчально-тренувальних відділів Товариства Червоного Хреста, інших навчально-тренувальних підрозділів, які провадять діяльність відповідно до законодавства про освіту за програмами, затвердженими МОЗ і погодженими з МОНмолодьспортом.

Аналіз діяльності безпекових органів на вказаному вище напрямку свідчить про те, що на цей час фактично системна робота щодо надання домедичної допомоги не проводиться, навчання та підвищення їх кваліфікації з цього питання не здійснюється.

Про вказані факти свідчать дані проведених моніторингових візитів Національного превентивного механізму до підрозділів Національної поліції України.

Так, у спеціальних доповідях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо стану реалізації Національного превентивного механізму у розділі «Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу», постійно констатується, що в органах та установах не виконуються вимоги статті 3 Закону України «Про охорону здоров'я» щодо організації домедичної допомоги.

Ще більш актуальним вказане питання стоїть в діяльності ІТТ, оскільки їх штатними розписами не передбачені посади медичного працівника (фельдшера).

Окрім того, в Державному бюджеті України, як правило, не передбачається видатків для безпекових органів саме на цілі навчання, підвищення кваліфікації з цих питань.

У разі не реагування на висвітлену проблему, можуть бути допущені грубі порушення прав людини, серед яких основоположного права на життя.

Для вирішення цієї проблеми Регіональною платформою висловлена позиція, щодо можливої допомоги в організації тренінгів з надання першої домедичної допомоги із залученням сертифікованих тренерів товариства Червоного Хреста.

Водночас, у разі наявності аналогічної проблеми у підпорядкованому Вам відомстві, прошу їх врахувати у діяльності, у тому числі при формуванні бюджетного запиту на 2022 рік, у якому передбачити відповідні кошти на навчання працівників щодо домедичної допомоги, які за своїми службовими обов'язками повинні володіти такими навичками.

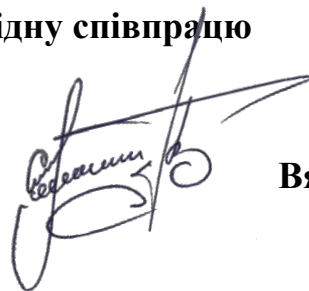
Окрім того, інформую, що вказані вище пропозиції направлено до Міністерства охорони здоров'я України для врахування у роботі та подальшого унормування цих питань.

Зважаючи на викладене вище, прошу підтримати вказані пропозиції та врахувати проблемні моменти у практичній діяльності очолюваної Вами служби.

Додаток: проєкт форми довідки про проведення первинного медичного огляду на 1 акр.

З повагою та сподіванням на подальшу плідну співпрацю

**Виконавчий директор
ГО «Експертний центр з прав людини»**

Вячеслав Свірець

МЕДИЧНА ДОВІДКА № _____
проведення медичного огляду доставленої особи
про проходження медичного огляду перед поміщенням до місця обмеження волі

Дата огляду ____ . ____ .20__ року населений пункт _____

Видана про результати медичного огляду гр. _____

(прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження, стать)

1. Перебування доставленого у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння

2. Огляд лікаря - нарколога (у разі перебування у стані сп'яніння) _____

3. Результати проведення рентгенологічного обстеження (відомості про захворювання на туберкульоз легенів, стан грудної клітини) _____

4. Тілесні ушкодження (опис) _____

5. Інфекційні захворювання (ковід, гепатит, короста та ін.), перебування у гострому стані (температура, гострий запальний процес) _____

6. Огляд лікаря – психіатра (у разі зовнішніх ознак або перебування на обліку) _____

7. Результати огляду лікаря (відповідно до скарг на стан здоров'я доставленого чи виявлених показань) _____

8. Огляд гінеколога (для жінок) _____

9. Інші обстеження (за необхідності) _____

10. Перебування на замісній підтримувальній терапії, антиретровірусній терапії (ЦЕНТР, назва препарату, порядок прийому та дозування препарату) _____

11. Результати огляду сімейного лікаря _____

Висновок: може утримуватися в місці обмеження волі або _____

Місце печатки _____

_____ прізвище ініціали лікаря

*Загальну довідку надає сімейний лікар, кожен лікар, який провів обстеження за результатами обстеження ставить особистий підпис та печатку у рядку, де вказані дані за результатами обстеження за профілем.